

Vzor chlap

Na úvod: Vzor chlap má vzorové varianty dedo, brat a otec. Pre lepšiu prehľadnosť v tomto článku všetky oddeľujeme od seba.

N	chlap	chlap-i
G	chlap-a	chlap-ov
D	chlap-ovi	chlap-om
A	chlap-a	chlap-ov
L	o chlap-ovi	o chlap-och
I	chlap-om	chlap-mi

Podľa vzoru chlap sa skloňujú

- mužské osobné podstatné mená zakončené na (tvrdú, obojakú alebo mäkkú) spoluhlásku, napr.:

N	dráb	drábi
G	drába	drábov
D	drábovi	drábom
A	drába	drábov
L	o drábovi	o dráboch
I	drábom	drábmi

- zvieracie podstatné mená zakončené na tvrdú alebo obojakú spoluhlásku sa v jednotnom čísle skloňujú podľa vzoru chlap a v množnom čísle podľa vzoru dub:

	vzor chlap	Vzor dub
N	holub	holuby
G	holuba	holubov
D	holubovi	holubom
A	holuba	holuby
L	o holubovi	o holuboch
I	holubom	holubmi

- zvieracie podstatné mená zakončené na mäkkú spoluhlásku sa v jednotnom čísle skloňujú podľa vzoru chlap a v množnom čísle podľa vzoru stroj:

	vzor chlap	Vzor stroj
N	jeleň	jelene
G	jeleňa	jeleňov
D	jeleňovi	jeleňom
A	jeleňa	jelene
L	o jeleňovi	o jeleňoch
I	jeleňom	jeleňmi

- aj pri porovnávaní sa používa predošlá kombinácia: Utekal ako potkan./Utekali ako potkany.
- zosobnené zvieracie podstatné mená zakončené na spoluhlásku sa skloňujú podľa vzoru chlap:

N	medveď nemotorný	medvedi nemotorní
G	medveďa	medveďov
D	medveďovi	medveďom

A	medveďa	medveďov
L	o medveďovi	o medveďoch
I	medveďom	medveďmi

- zvieracie podstatné mená s citovým zafarbením sa skloňujú takto:

	vzor chlap	vzor chlap alebo vzor dub/stroj
N	vtáčik	vtáčikovia/ vtáčiky vtáčkovia/ vtáčky
G	vtáčika vtáčka	vtáčikov vtáčkov
D	vtáčikovi vtáčkov	vtáčikom vtáčkom
A	vtáčika vtáčka	vtáčikov/ vtáčiky vtáčkov/ vtáčky
L	o vtáčikovi o vtáčkov	o vtáčikoch o vtáčkoch
I	vtáčikom vtáčkom	vtáčikmi vtáčkami

- podstatné mená *kôň* a *vôl* majú aj pri zosobnení len neživotné skloňovanie: voly (vzor dub)/kone (vzor stroj) hlúpe!

	vzor chlap	vzor dub
N	vôl	voly
G	vola	volov
D	volovi	volom
A	vola	voly
L	o volovi	o voloch
I	volom	volmi

	vzor chlap	vzor stroj
N	kôň	kone
G	koňa	koní (zvierá), koňov (prenesene alebo vec pripomínajúca koňa)
D	koňovi	koňom
A	koňa	kone
L	o koňovi, ale: na koni (jediná výnimka je s predložkou na), napr.: cváľať na koni, ale aj cvičiť na koni (telocvičné náradie)	o koňoch
I	koňom	koňmi

➤ Skloňovanie slov *koník*, *koníček*:

N	koník	koníky
G	koníka	koníkov
D	koníkovi	koníkom

A	koníka	koníky
L	o koníkovi, ale: na koníku	o koníkoch
I	koníkom	koníkmi

N	koníček	koníčky
G	koníčka	koníčkov
D	koníčkoví	koníčkom
A	koníčka	koníčky
L	o koníčkoví, ale: na koníčku	o koníčkoch
I	koníčkom	koníčkami

➤ mená zvierat zakončené na spoluhlásku:

N	Lord	Lordi
G	Lorda	Lordov
D	Lordovi	Lordom
A	Lorda	Lordov
L	o Lordovi	o Lordoch
I	Lordom	Lordmi

N	Orech	Orechovia
G	Orecha	Orechov
D	Orechovi	Orechom
A	Orecha	Orechov
L	o Orechovi	o Orechoch

I	Orechom	Orechmi

- Zahraj – Zahrajovia
- *Vysvetlenie k nominatívu plurálu:* meno zvieráťa *Lord* pochádza zo všeobecného podstatného mena *Lord*, a preto má koncovku *-i*: *Lordi*. Meno zvieráťa *Zahraj* nepochádza zo všeobecného podstatného mena, a preto má koncovku *-ovia*: *Zahrajovia*. Meno zvieráťa *Orech* pochádza zo všeobecného podstatného mena *orech*, ale to sa pôvodne skloňuje podľa vzoru *dub*, a preto má vo vzore *chlap* koncovku *-ovia*: *Orechovia*.
- mená (všeobecné aj vlastné podstatné mená) latinského a starogréckeho pôvodu zakončené na odsúvajúce sa prípony *-us*, *-as*, *-es*, *-os*:

N	kentaurus	kentaurovia
G	kentaura	kentaurov
D	kentaurovi	kentaurom
A	kentaura	kentaurov
L	o kentaurovi	o kentauroch
I	kentaurom	kentaurmi

N	efialtes	efialtovia
G	efialta	efialtov
D	efialtovi	efialtom
A	efialta	efialtov
L	o efialtovi	o efialtoch
I	efialtom	efialtmi

N	Sextus, Anaxogoras, Achilles, Syzifos	Sextovia, Anaxogorovia, Achillovia, Syzifovia
G	Sexta, Anaxogora, Achilla, Syzifa	Sextov, Anaxogorov, Achillov, Syzifov
D	Sextovi, Anaxogorovi, Achillovi, Syzifovi	Sextom, Anaxogorom, Achillom, Syzifom
A	Sexta, Anaxogora, Achilla, Syzifa	Sextov, Anaxogorov, Achillov, Syzifov
L	o Sextovi, Anaxogorovi, Achillovi, Syzifovi	o Sextoch, Anaxogoroch, Achilloch, Syzifoch
I	Sextom, Anaxogorom, Achillom, Syzifom	Sextmi/ Sextami, Anaxogormi, Achillmi, Syzifmi

- pri niektorých podstatných menách takéhoto pôvodu je kolísanie, napr.: adlátus - adláta/adlátusa, cerberus - cerbera/cerberusa, famulus - famula/famulusa, anofeles - anofela/anofelesa, Bakchus - Bakcha/Bakchusa, Hádes - Háda/Hádesa, Herakles - Herakla/Heraklesa, Herkules - Herkula/Herkulesa.

Poznámka: V odbornom vyjadrovaní sa prípony odsúvajú, v neobornom zachovávajú.

- prípona *-us* sa zachováva v zdomácnených podstatných menách (Július - Júliusa), v súčasných gréckych menách (Zachariades - Zachariadesa) a v pseudogréckych menách (Paulus - Paulusa):

N	fiškus	fiškusi
G	fiškusa	fiškusov

D	fiškusovi	fiškusom
A	fiškusa	fiškusov
L	o fiškusovi	o fiškusoch
I	fiškusom	fiškusmi

➤ skloňovanie slova héros:

N	héros	hérosi/ héroovia
G	hérosa/héroa	hérosov/ héroov
D	hérosovi/ héroovi	hérosom/ héroom
A	hérosa/héroa	hérosov/ héroov
L	o hérosovi/ héroovi	o hérosoch/ hérooch
I	hérosom/ héroom	hérosmi/ héroami

➤ pri niektorých latinských a starogréckych menách je zmena kmeňa:

Scipio – Scipióna

N	Cicero	Cicerovia/Cicerónovia
G	Cicera/Ciceróna	Cicerov/Cicerónov
D	Cicerovi/Cicerónovi	Cicerom/Cicerónom
A	Cicera/Ciceróna	Cicerov/Cicerónov

L	o Cicerovi/Cicerónovi	o Ciceroch/Cicerónoch
I	Cicerom/Cicerónom	Cicerami/Cicerónmi

Anakreón – Anakreonta, Xenofón – Xenofonta

N	Laokoón	Laokoontovia
G	Laokoonta	Laokoontov
D	Laokoontovi	Laokoontom
A	Laokoonta	Laokoontov
L	o Laokoontovi	o Laokoontoch
I	Laokoontom	Laokoontmi

N	Noe	Noemovia
G	Noema	Noemov
D	Noemovi	Noemom
A	Noema	Noemov
L	o Noemovi	o Noemoch
I	Noemom	Noemami

N	Aias	Aiantovia
G	Aianta	Aiantov
D	Aiantovi	Aiantom
A	Aianta	Aiantov
L	o Aiantovi	o Aiantoch
I	Aiantom	Aiantmi

N	Paris	Paridovia
G	Parida	Paridov
D	Paridovi	Paridom
A	Parida	Paridov
L	o Paridovi	o Paridoch
I	Paridom	Paridmi

haruspex – haruspika

N	pontifex	pontifikovia, pontifexi
G	pontifika, v prenesenom význame: pontifexa (fúra pontifexov)	pontifikovov, pontifexov
D	pontifikovi, pontifexovi	pontifikom, pontifexom
A	pontifika, pontifexa	pontifikov, pontifexov
L	o pontifikovi, pontifexovi	o pontifikoch, pontifexoch
I	pontifikom, pontifexom	pontifikmi, pontifexmi

- všeobecné podstatné mená pochádzajúce z vlastných mien sa skloňujú zhodne:

N	Efialtes (Grék, ktorý zradil Sparťanov Peržanom)	Efialtovia
G	Efialta	Efialtov
D	Efialtovi	Efialtom
A	Efialta	Efialtov

L	o Efialtovi	o Efialtoch
I	Efialtom	Efialtmi

N	efialtes (zradca, renegát)	efialtovia
G	efialta	efialtov
D	efialtovi	efialtom
A	efialta	efialtov
L	o efialtovi	o efialtoch
I	efialtom	efialtmi

Podstatné mená s dvojtvarmi v datíve a lokáli

N	človek	ľudia
G	človeka	ľudí
D	konkrétne človekovi/ človeku; vo všeobecnom význame: Každému/ Niekomu až rozum zastane. - Človeku až rozum zastane.; dva tvary za sebou: Človek človeku je vlkom. Človek proti človeku.	ľuďom
A	človeka	ľudí
V	človeče!	ľudia!

L	o človekovi/ človeku; rovnaké pravidlo ako v datíve	ľuďoch
I	človekom	ľuďmi

N	pán	páni
G	pána	pánov
D	pánovi; v spojení: pánu/pánovi Kováčovi	pánom
A	pána	pánov
V	pane!; vážený pane!; vážený pán, vážená pani!; pán Kováč!	páni
L	o pánovi/pánu; rovnaké pravidlo ako v datíve	o pánoch
I	pánom	pánmi

- rovnako ako *pán* sa používajú mená *don* a *šor*.
- slová *čert*, *diabol*, *vlk*, *pes* sa skloňujú pravidelne, len v prísloviach, porekadlách a ustálených spojeniach sa používa *-u*: Hlad – čertu brat. – Urob čertu dobre – pekľom sa ti odslúži. – Slúž, človeče, diablu, pekľom sa ti odslúži. – Baran vlku kalí vodu. – My o vlku a vlk za humny. – Pes psu brat.
- slová *otec*, *syn*, *duch*, *Kristus* sa skloňujú pravidelne. Príponu *-u* majú v cirkevnej reči, takto sa v cirkevnej reči skloňuje aj slovo *pán*: Bohu Otcu, Synu i Duchu svätému, Otcu Nebeskému, usnul v Pánu, brat v Kristu, v 2. storočí po Kristu. Tento tvar je aj v ustálenom spojení *otcu-materi*. Slovo *Boh* a slová označujúce *Boha* sa

v náboženskej literatúre píšu veľkým písmenom.

➤ skloňovanie slova *boh*:

N	boh - Boh	bohovia
G	boha - Boha	bohov
D	polyteizmus: obetovať bohu/bohovi vojny; nadávka: ani bohovi; posmešne, človekovi s neobmedzenou mocou: bohu/bohovi; v kresťanstve: Bohu	bohom
A	boha - Boha	bohov
V	bože - Bože	bohovia!
L	o bohu - Bohu, rovnako ako v datíve	o bohoch
I	bohom - Bohom	bohmi

➤ podstatné mená s príponami *-ov*, *-ev* majú príponu v datíve a lokáli príponu *-ovi*: Kozlov - Kozlovovi - o Kozlovovi; Žerdev - Žerdevovi - o Žerdevovi.

Množné číslo vo vzore chlap

Tu uvádzame množné číslo podstatných mien, ktoré patria presne do vzoru chlap. Množné číslo ďalších mien uvádzame vo vzorových variantoch.

- vzor chlap má v množnom čísle základnú príponu *-i*, napr.: víťaz - víťazi.
- koncové *-k* sa pred príponou *-i* mení na *-c*, napr.: vojak - vojaci, Uzbek - Uzbeki.
- koncové *-ch* sa pred príponou *-i* mení na *-s*, napr.: hajdúch - hajdúsi, Čech - Česi, rarah - rarasi.

Príponu -ovia majú

- všetky slová zakončené na *-h*, napr.: boh – bohovia.
- všetky slová zakončené na *-g*, napr.: mág – mágovia.
- všetky zdobneniny zakončené na príponu *-ček* s predchádzajúcou spoluhláskou, napr.: ujček – ujčekovia. Sem patrí aj podst. meno *braček* – *bračekovia*. Meno sa tvorí takto: brat + ček. (Pozri aj vzorový variant otec.)
- všetky zdobneniny na *-čik*, napr.: miláčik – miláčikovia. Samohláska *-i* nevypadáva – tvary miláčka atď. sú zastarané. (Pozri aj vzorový variant otec.)
- všetky zdobneniny na *-ik*, napr.: pánik – pánikovia/pánici. Prípony *-ník* (právnik – právnici), *-ník* (úradník – úradníci), *-ík* (chlapík – chlapíci) majú príponu *-i*. Aj latinská prípona *-ik* (akademik – akademici) má príponu *-i*.
- slová so zakončením *-ok*: sok – sokovia. Treba ho odlišovať od **prípony** *-ok*. (Pozri aj vzorový variant otec.)
- niektoré slová označujúce príbuzenský pomer: otec – otcovia, syn – synovia/zlosyn – zlosynovia, ujec – ujcovia, svák – svákovia, svokor – svokrovia, test – testovia, švagor – švagrovia, zať – zaťovia, kmotor – kmotrovia, ded – dedovia, kmeť – kmeťovia, pobratim – pobratimovia, otčim – otčimovia. (Pozri aj vzorový variant otec.)
- niektoré mená národov: Bask – Baskovia, Frank – Frankovia, Ind – Indovia, Ink – Inkovia, Kurd – Kurdovia, Dák – Dákovia, Čud – Čudovia, Fríz – Frízovia, Azték – Aztékovia, Asýr – Asýrovia, Etrusk – Etruskovia, Kazach – Kazachovia, Kašub – Kašubovia.
- cudzie slová na zakončené *-ch*, napr.: eunuch –

eunuchovia, moloch – molochovia,
šach – šachovia.

- domáce slová *duch* – *duchovia*, *zloduch* – *zloduchovia*, *černoduch* – *černoduchovia*, *odľud* – *odľudovia*, *člen* – *členovia*, *hňup* – *hňupovia*, *chňup* – *chňupovia*.
- niektoré zložené domáce slová, napr.: *hrdopysk* – *hrdopyskovia*, *hrdopych* – *hrdopychovia*, *perohryz* – *perohryzovia*, *rodomil* – *rodomilovia*, *rodoľub* – *rodoľubovia*, *samoľub* – *samoľubovia*, *vetroplach* – *vetroplachovia*, *vierozvest* – *vierozvestovia*, *zlatokop* – *zlatokopi/zlatokopovia*.
- slová zakončené na odsúvajúce sa prípony *-us*, *-as*, *-es*, *-os*:, napr.: *adlátus* – *adlátovia*, *efialtes* – *efialtovia*. Ak sa prípona neodsúva, v množnom čísle je prípona *-i*: *adlátus* – *adlátusi*. Pri vlastných podstatných menách je v oboch prípadoch prípona *-ovia*: *Hádes* – *Hádovia/Hádesovia*.
- rodné mená: *Ján* – *Jánovia*.
- priezviská: *Kráľovia*.
- na označenie príslušníkov jednej rodiny sa používa prípona *-ovci*: *Zajacovci*.
- mnohé cudzie slová označujúce **príslušníkov vierovyznaní**: *hind* – *hindovia*, *moslim* – *moslimovia*.
- mnohé cudzie slová označujúce **kňazov**: *bonz* – *bonzovia*.
- mnohé cudzie slová označujúce **mytologické bytosti**: *elf* – *elfovia*, *gnóm* – *gnómovia*, *džin* – *džinovia*, *cherub* – *cherubovia*, *satyr* – *satyrovia*, *belzebub* – *belzebubovia*, *lár* – *lárovia*.
- mnohé cudzie slová označujúce **tituly osôb**: *šéf* – *šéfovia*, *princ* – *princovia*, *šejk* – *šejkovia*, *bej* – *bejovia*, *sir* – *sirovia*, *pair* – *pairovia*, *bos* – *bosovia*, *kouč* – *koučovia*, *kalif* – *kalifovia*, *emir* – *emirovia*, *neguš* – *negušovia*, *nobil* – *nobilovia*, *nabob* – *nabobovia*, *nestor* – *nestorovia*, *patricij* – *patricijovia*.

- ďalšie cudzie slová s príponou *-ovia*: mím - mímovia, pantomím - pantomímovia, anonym - anonymovia, anatóm - anatómovia, man - manovia, cicerone - ciceronovia, ale: monsignore - monsignori.

Dvojtvary *-i* a *-ovia* majú

- cudzie slová na *-fil*, napr.: anglofil - anglofili/anglofilovia.
- cudzie slová na *-fób*, napr.: anglofób - anglofóbi/anglofóbovia.
- cudzie slová na *-graf*, napr.: choreograf - choreografi/choreografovia.
- cudzie slová na *-nóm*, napr.: agronóm - agronómi/agronómovia.
- niektoré cudzie slová na *-ik*: cynik - cynici (bezcitní ľudia)/cynikovia (stúpenci antického smeru), klasik - klasici/klasikovia (klasikovia marxizmu-leninizmu), stoik - stoici/stoikovia, epik - epici/epikovia.
- mená niektorých národov: Gal - Gali/Galovia, Dór - Dóri/Dórovia, Italik - Italici/Italikovia, Ión - Ióni/Iónovia.
- ďalšie slová s dvojtvarmi: cár - cári/cárovia, lodivod - lodivodi/lodivodovia, starík - staríci/staríkovia, muž - muži/mužovia, svat - svati/svatovia, augur - auguri/augurovia, bogomil - bogomili/bogomilovia, buržuj - buržuji/buržujovia, don - doni/donovia, druid - druidi/druidovia, eféb - efébi/efébovia.
- slová *anjelik*, *anjeliček*, *čertík* sa v mn. čísle skloňujú ako životné alebo neživotné podstatné mená: anjelici/anjeliky, anjeličkovia/anjeličky, čertíci/čertíky. Tvary anjelici, anjeličkovia sa používajú vo význame „dobré deti“, tvar čertíci vo význame „samopašné, živé, neposedné deti“.

Starý akuzatív a inštrumentál množného čísla

- vo výrazoch *ísť v čerty* a *veriť v duchy* sa používajú staré zmeravené akuzatívy.
- v staršom jazyku sa v inštrumentáli mn. č. používali aj prípony *-i, -y*: vojny s Turci, koril sa pred pány. Takéto tvary sa zachovali v prísloviach a porekadlách: Nevyberaj ženu v tanci, ale v poli medzi ženci.

Vzorový variant dedo

N	ded-o	ded-ovia
G	ded-a	ded-ov
D	ded-ovi	ded-om
A	ded-a	ded-ov
L	o ded-ovi	o ded-och
I	ded-om	ded-ami

Podľa vzorového variantu dedo sa skloňujú

- mužské podstatné mená zakončené na *-o*, napr.:

N	bojko	bojkovia
G	bojka	bojkov
D	bojkovi	bojkom
A	bojka	bojkov
L	o bojkov	o bojkoch

I	bojkom	bojkami

➤ vlastné zvieracie mená zakončené na -o:

N	Dunčo	Dunčovia
G	Dunča	Dunčov
D	Dunčovi	Dunčom
A	Dunča	Dunčov
L	o Dunčovi	o Dunčoch
I	Dunčom	Dunčami

➤ zvieracie podstatné mená zakončené na -o:

N	maco	macovia
G	maca	macov
D	macovi	macom
A	maca	macov
L	o macovi	o macoch
I	macom	macami

➤ skloňovanie slova fako:

N	fako	fakovia
G	faka/faku	fakov
D	fakovi	fakom
A	faka	fakov
L	o fakovi	o fakoch

I	fakom	fakami

- pri niektorých slovenských priezviskách môže byť v staršom jazyku v genitíve a akuzatíve jednotného čísla prípona *-u*. Istejšie je pravidelné skloňovanie: Krasko – Kraska/Krasku, Krno – Krna/Krnu, Stano – Stana/Stanu, Šebo – Šeba/Sebu, Fraňo – Fraňa/Fraňu, Miko – Mika/Miku, Marko – Marka/Marku, Turzo – Turza/Turzu, Chalmo – Chalma/Chalmu.
- čiastočné výnimky v nominatíve mn. č.: pejko – pejkovia/pejky, sivko – sivkovia/sivky.

Vzorový variant brat

N	brat	brat-ia
G	brat-a	brat-ov
D	brat-ovi	brat-om
A	brat-a	brat-ov
L	o brat-ovi	o brat-och
I	brat-om	brat-mi

Podľa vzorového variantu brat sa skloňujú

- slová s príponou *-teľ*, napr.: učiteľ – učitelia.
- slová *priateľ – priatelia* a *nepriateľ – nepriatelia*.
- slová odvodené od podstatného mena s príponou *-an/čan*, napr.: zeman – zemanía, dedinčan – dedinčania.
- slová odvodené od prídavného mena s príponou *-an/čan*, napr.: horňan – horňania, občan – občania.

- slová odvedené od slovesa s takouto príponou majú v množnom čísle príponu *-i*: *trhan - trhani*. Slová zakončené na príponu *-man* majú v množnom čísle príponu *-i*: *furman - furmani*. Slová s iným pôvodom majú v množnom čísle príponu *-i*: *galgan - galgani*. Slovo *pohan* má dve prípony: *pohania (neverec)/pohani (naničhodníci)*
- obyvateľské mená s príponu *-an/čan*: *Slovan - Slovania, Bratislavčan - Bratislavčania*.
- dve slová na *-ič*: *rodič - rodičia, dedič - dedičia/dediči*.
- slová *brat - bratia, hosť - hostia, manžel - manželia, sused - susedia, kresťan - kresťania, Žid/žid - Židia/židia*.
- skloňovanie slova *hosť*, pozri aj skloňovanie podstatného mena *človek*.

N	hosť	hostia
G	hosta	hostí/hostov
D	hostovi	hostom
A	hosta	hostí/hostov
L	o hostovi	o hostoch
I	hostom	hostami

Vzorový variant otec

N	otec	otc-ovia
G	otc-a	otc-ov
D	otc-ovi	otc-om
A	otc-a	otc-ov
L	o otc-ovi	o otc-och
I	otc-om	otc-ami

Podľa vzorového variantu otec sa skloňujú

- podstatné mená s príponou *-ec*. Základnou príponou nominatívu *mn. č.* je *-i*. Príponu *-ovia* majú mená označujúce príbuzenský pomer, napr.: otec – otcovia, ujec – ujcovia. (Pozri aj *mn. č.* vzoru chlap.)

N	chlapec	chlapci
G	chlapca	chlapcov
D	chlapcovi	chlapcom
A	chlapca	chlapcov
L	o chlapcovi	o chlapcoch
I	chlapcom	chlapcami

- podstatné mená s príponou *-ok*. V nominatíve *mn. č.* majú vždy príponu *-ovia*, napr.: predok – predkovia.

N	bezzemok	bezzemkovia
G	bezzemka	bezzemkov
D	bezzemkovi	bezzemkom
A	bezzemka	bezzemkov
L	o bezzemkovi	o bezzemkoch
I	bezzemkom	bezzemkami

- podstatné mená s príponou *-íček*. Osobné podst. mená s týmto zakončením majú v nominatíve *mn. č.* vždy príponu *-ovia* a životné majú príponu *-y*:

N	ňaníček	ňaníčkovia
G	ňaníčka	ňaníčkov
D	ňaníčkovi	ňaníčkom
A	ňaníčka	ňaníčkov
L	o ňaníčkovi	o ňaníčkoch
I	ňaníčkom	ňaníčkami

N	psíček	psíčky
G	psíčka	psíčkov
D	psíčkov	psíčkom
A	psíčka	psíčky
L	o psíčkov	o psíčkoch
I	psíčkom	psíčkami

- podstatné mená s príponou *-ček*, pred ktorou je samohláska. V nominatíve mn. č. majú príponu *-ovia*: ľavoboček – ľavobočkovia. Čiastočnú výnimku tvorí podst. meno *anjeliček*:

N	anjeliček	anjeličkovia/ anjeličky
G	anjelička	anjeličkov
D	anjeličkovi	anjeličkom
A	anjelička	anjeličkov/ anjeličky
L	o anjeličkovi	o anjeličkoch
I	anjeličkom	anjeličkami

- v staršom skloňovaní podstatné mená s príponou *-čik*, pred ktorou je samohláska. V nominatíve mn. čísla majú vždy príponu *-ovia*. (Pozri aj mn. číslo vzoru *chlap*.)

N	synáčik	synáčikovia (synáčkovia)
G	synáčika (synáčka)	synáčikov (synáčkov)
D	synáčikovi (synáčkovi)	synáčikom (synáčkom)
A	synáčika (synáčka)	synáčikov (synáčkov)
L	o synáčikovi (synáčkovi)	o synáčikoch (synáčkoch)
I	synáčikom (synáčkom)	synáčikmi (synáčkami)

- treba radšej používať tvary s *i*: *synáčik* – *synáčika*.
- domáce príbuzenské slová zakončené na *-or*. V nominatíve mn. čísla majú príponu *-ovia*. (Pozri aj mn. číslo vzoru *chlap*.)

N	svokor	svokrovia
G	svokra	svokrov
D	svokrovi	svokrom
A	svokra	svokrov
L	o svokrovi	o svokroch
I	svokrom	svokrami

- niektoré cudzie slová s príponou *-or*. Podľa toho, či sú

osobného alebo životného rodu, majú príponu *-i* alebo *-y*.

N	kapor	kapry
G	kapra	kaprov
D	kaprovi	kaprom
A	kapra	kapry
L	o kaprovi	o kaproch
I	kaprom	kaprami

Ďalšie príklady: lotor - lotra, obor - obra, Uhor - Uhra, bobor - bobra, zubor - zuba.

- poznámka: Ostatné podstatné mená vzorového variantu otec majú až na niekoľko výnimiek pravidelný nominatív množného čísla. Vlastné mená majú, samozrejme, príponu *-ovia*.
- niektoré slová s príponou *-eň* (väzeň - väžňa, učeň - učňa) a *-eľ* (ďateľ - ďateľa/ďateľä, pochábeľ - pochábeľa).
- slová ako: Pavel/Pavol - Pavla, posol - posla - N pl. posli/poslovia, diabol - diabla, orol - orla, blázon - blázna, pes - psa.
- niektoré slová s príponou *-ek*: Turek - Turka, fanúšek (zastarano) - fanúška - N pl. fanúškovia, František - Františka, Počiatek - Počiatka.
- niektoré cudzie slová s príponou *-er*, napr.: hypochonder - hypochondra, Kafer - Kafra, neger - negra, tiger - tigra, minister - ministra, gangster - gangstra/gangstera.

N	center	centri

G	centra	centrov
D	centrovi	centrom
A	centra	centrov
L	o centrovi	o centroch
I	centrom	centrami

➤ skloňovanie slov žnec a švec:

N	žnec/švec	ženci/ševci
G	ženca/ševca	žencov/ševcov
D	žencovi/ ševcovi	žencom/ševcov
A	ženca/ševca	žencov/ševcov
L	o žencovi/ ševcovi	o žencoch/ ševcoch
I	žencom/ševcom	žencami/ ševcami

➤ v priezviskách zakončených na *-ec*, *-ek*, *-ok* sa samohlásky *e* a *o* vynechávajú, ak sa pociťuje pôvod zo všeobecného podstatného mena (Vrabec – Vrabca, Zúbek – Zúbka, Dudok – Dudka), iného vlastného mena (Adamec – Adamca, Ďuríček – Ďuríčka), obyvateľského mena (Čičmanec – Čičmanca, Mikulášek – Mikuláška) alebo zemepisného mena (Nemec – Nemca). Ďalšie príklady:

Gašparec – Gašparca, Michalec – Michalca, Betinec – Betinca, Ďurovec – Ďurovca, Martinec – Martinca, Urbanec – Urbanca, Hrabovec – Hrabovca, Stefanec – Stefanca, Lietavec – Lietavca, Baganec – Baganca, Krahulec – Krahulca, Krpelec – Krpelca, Kotrbanec – Kotrbanca, Oktavec – Oktavca, Pukanec –

Pukanca, Malovec – Malovca, Chovanec – Chovanca, Drevenec – Drevenca, Buchanec – Buchanca, Baranec – Baranca, Strelec – Strelca, Hronec – Hronca, Klinec – Klinca, Kopec – Kopca, Kupec – Kupca, Slepcec – Slepca, Škorec – Škorca, Rajec – Rajca, Hudec – Hudca, Korec – Korca, Honec – Honca, Kavec – Kavca, Chrámec – Chrámca, Skulec – Škulca, Chromec – Chromca;

Vlček – Vlčka, Ďuríček – Ďuríčka, Pavlíček – Pavlíčka, Kubíček – Kubíčka, Králiček – Králička, Dubníček – Dubníčka, Bochníček – Bochníčka, Nováček – Nováčka, Tomášek – Tomáška, Jonášek – Jonáška, Ondrášek – Ondráška, Matušek – Matuška, Melíšek – Melíška, Adámek – Adámka, Cigánek – Cigánka, Galvánek – Galvánka, Komárek – Komárka, Kompánek – Kompánka, Hajtmánek – Hajtmánka, Papánek – Papánka, Suchánek – Suchánka, Zemánek – Zemánka, Štefánek – Štefánka, Tománek – Tománka, Baranek – Baránka, Petrášek – Petráška, Hambálek – Hambálka, Kožušek – Kožuška, Pastorek – Pastorka, Javorek – Javorka, Zajaček – Zajačka, Strýček – Strýčka;

Svitok – Svitka, Šmálok – Šmálka, Pastorok – Pastorka.

- v niektorých menách je kolísanie, napr.: Jelenek – Jelenka/Jeleneka, Baranek – Baranka/Baraneka, Gerec – Gerca (chápanie slova Gerec ako derivátu rodného mena Gero) alebo Gereca (ak sa nepociťuje takáto súvislosť), Ďurec – Ďurca/Ďureca, Ferec – Ferca/Fereca, Janec – Janca/Janeca, Hudec – Hudca/Hudeca, Bobok – Bobka/Boboka. Rozhoduje to, či sa pociťuje súvislosť s nejakým všeobecným alebo vlastným podstatným menom.
- e a o sa nikdy nevynechávajú v jednoslabičných menách: Švec – Šveca (vo vlastnom mene sa e nepresúva), Grek – Greka, Blok – Bloka.
- e sa nikdy nevynecháva, ak sa nepociťuje pôvod z iného podstatného mena, napr.: Kerec – Kereca, Perec – Pereca, Regec – Regeca, Hudek – Hudeka, Furdek – Furdeka, Rendek – Rendeka, Kondek – Kondeka, Šulek – Šuleka, Málek – Máleka, Melek – Meleka, Kolek – Koleka, Mikek – Mikeka,

Fusek – Fuseka, Kusek – Kuseka, Sudek – Sudeka, Trunek – Trunka, Židek – Žideka, Bezek – Bezeka.

- e sa nevynecháva, ani ak sa meno píše cudzím pravopisom, napr.: Kubitschek – Kubitscheka, ale: Kubíček – Kubíčka.
- nevynecháva sa ani v prípone -ček s predchádzajúcou spoluhláskou, napr.: Stanček – Stančeka.
- o sa nevynecháva v prípone -čok s predchádzajúcou spoluhláskou: Končok – Končoka.
- o sa vynecháva v priezvisku Pietor – Pietra.
- v cudzích priezviskách s príponou -er a -el sa e zachováva: Stieber – Stiebera, Nobel – Nobela.
- môže sa vynechávať v zdomácnených alebo zaužívaných nemeckých menách: Schneider – Schneidra/Schneidera, Wolker – Wolkra/Wolkera, Rieger – Riegra/Riegera, Nágel – Nágla/Nágela, Kúgel – Kúgla/Kúgela, Mendel – Mendla/Mendela, Czambel – Czambla/Czambela, Haeckel – Haeckla/Haeckela, Hegel – Hegla/Hegela.
- v rodných menách zakončených na -er sa vynecháva: Peter – Petra, Alexander – Alexandra, Demeter – Demetra.
- srbochorvátske mená zakončené na -ac: Berac – Berca, Vrchovac – Vrchovca (zodpovedá slovenskej prípone -ec: Berec – Berca).

Vokatív vzoru chlap celkove

Na oslovenie sa pôvodne používal vokatív, ale v súčasnej slovenčine sa používa nominatív. Vokatív sa zachoval len v obmedzenej miere a aj v tom prípade sa používa, len ak stojí samostatne (pane) alebo so zhodným prívlastkom (drahý priateľu). Tvary vokatívu majú žartovný, intímny, familiárny, ľudový, slávnostný, archaický alebo archaizujúci ráz.

Príponu -u majú slová zakončené na -teľ, -o a niektoré ďalšie

slová.

Ostatné slová majú príponu *-e*.

Pred príponou *-e* sa zakončenie *-k* mení na *-č*, *-h* na *-ž* a *-c* na *-č*.

Príklady: *sváko - sváku, švagor - švagre, kmotor - kmotre, brat - brate, (drahý) priateľ - (drahý) priateľu, (vážený) majster - (vážený) majstre; Boh - Bože, Pán - Pane, Syn - Synu, syn - synu, Duch - Duchu, Ježiš - Ježišu, Ježiško - Ježišku, Kristus - Kriste, Spasiteľ - Spasiteľu, Vykupiteľ - Vykupiteľu, Stvoriteľ - Stvoriteľu, Premožiteľ - Premožiteľu, Kráľ - Kráľu, Hospodin - Hospodine, Baránok - Baránku, Tešiteľ - Tešiteľu, hriešnik - hriešniku, synáčik - synáčku, protivník - protivníku, kresťan - kresťane, Otec - Otče, otec - otče.*

Pri oslovení dospelého muža sa používa tvar *pane* (pozri aj v tabuľke), pri oslovení nedospeléj osoby mužského pohlavia sa používajú tvary *chlapče/chlapec* (pozri aj v tabuľke).

Namiesto vokatívov *chlope* a *človeče* (pozri ich aj v tabuľke) sa nepoužíva nominatív.

Skloňovanie slov *synak* a *bratko*.

N	synak	synkovia
G	synka	synkov
D	synkovi	synkom
A	synka	synkov
V	synak/synku	synkovia
L	o synkovi	o synkoch
I	synkom	synkami

N	∅	∅
G	∅	∅
D	∅	∅
A	∅	∅
V	bratku	∅

L	ø	ø
I	ø	ø

Zdroje: Morfológia slovenského jazyka 1966, Krátky slovník slovenského jazyka 4, Pravidlá slovenského pravopisu 2013, Slovník súčasného slovenského jazyka, Slovník slovenského jazyka

Autor: Peter Hukel